

Villa Karo kulttuurilehti / Villa Karo kulturblad
2/2014 15. vuosikerta

Sisällys

Linnea Olamo & Kwassi Akpladokou:

Näkökulmia ebolaan 3 & 4

Emmi Holm:

Villa Karon syksy 5

Matti-Juhani Karila:

Tapani Mikkosen muistolle 6

Veera Pitkänen:

Tarinoiden jäljillä 9

Anniina Mustalahti:

Kohtaamisia setelinnälkäisten henkien kanssa 10

Anna Ovaska:

Haastattelussa Félix Adje 13

Victor Amoussou:

Vodun: koko elämä 13

Julia Autio:

Museopedagogiaa Beninissä ja yleisesti 15

Jaana Kapari-Jatta:

Kielipuoliasioita 17

Tanja Seppänen:

Yksilöllistä ja yhteisöllistä pukeutumista 19

Wilhelm Kvist:

Ett av den västafrikanska musikens ansikten 21

Matti-Juhani Karila:

Haastattelussa Mikko Heiniö 23

Tytti Oittinen:

Arvio Juha Vakkurin matkatrilogiasta 26

Kannen kuva:

Bjombo si kantaa pikkuveljeään. Valokuvatyöpajan satoa Agbanakinin kylästä Togosta, ks. s. 9.

Tässä numerossa

Linnea Olamo ja Kwassi Akpladokou kirjoittavat ebolan vaikutuksista sekä käsittelystä julkisuudessa: sairaus on tragedia sitä koskettaville maille, mutta elää samalla omaa elämäänsä mediassa.

Vodun-uskontoa tarkastellaan monelta eri kannalta. Veera Pitkänen ja Anniina Mustalahti tutustuivat viime keväänä uskuntoon yhdessä togolaisessa luostarissa asuvien lasten kanssa: valokuvatyöpajassa lapset kuvasivat elämäänsä ja arkeaan. Vodunin saloihin – tai erikoiseen ristiriitaan – johdatteli myös beniniläinen pop-artisti. Uskonto kohdattiin haastatteluiden sekä yhteisöllisen toimintatutkimuksen avulla.

Félix Adje kertoo haastattelussa, miten vodun suhteutuu sen ympärillä yhä enemmän pyörivään turismibisnekseen. Victor Amoussou puolestaan kirjoittaa uskonnosta ja sen merkityksistä sekä vaikeuksista selittää vodunia. Kielellä on suuri merkitys tiedon välittämisen kannalta, ja tarvitaan jatkuvaa kääntämistä ja kommunikaatiota, jotta beniniläinen kulttuuri avautuu länsimaisille kielille ja länsimaiselle katseelle.

Kielestä ja sen merkityksistä kirjoittaa myös Jaana Kapari-Jatta, joka vieraili syksyllä Villa Karossa. Hän kysyy, mitä nimiä asioille annetaan Grand-Popossa? Eräs tiedon välittämisen ja oppimisen kanava ovat museot, ja Julia Autio kirjoittaakin museotoiminnan pedagogisista merkityksistä sekä vierailuistaan Ouidahin museoissa.

Lisäksi numerossa kurkistetaan Villa Karon syksyyn, Tanja Seppänen kirjoittaa beniniläisestä pukeutumisesta ja Matti-Juhani Karila muistelee Villa Karon pitkäaikaista ystävää, Tapani Mikkosta.

Numeron lopuksi käännytään musiikin ja kirjallisuuden puoleen: Wilhelm Kvist kirjoittaa tapaamisestaan Noël Saizonoun kanssa sekä suomalais-beniniläisen Helsinki-Cotonou Ensemblen synnystä, Matti-Juhani Karila haastattelee säveltäjä Mikko Heiniötä ja Tytti Oittinen arvioi Juha Vakkurin Afrikka-trilogian.

Linnea Olamo

Hyvät ystävät,

Käsissänne on tämän vuoden jälkimmäinen *Akpé*-lehti. Tartun tässä ajankohtaiseen aiheeseen, joka vaikuttaa toimintaan Länsi-Afrikassa, myös maissa, joita se ei ole suoraan kosketanut. Ebolaan.

Ebolaepidemia on piinannut Liberiaa, Sierra Leonea ja Guineaa keväästä asti. Yksittäisiä sairastapauksia on ollut myös Senegalissa, Nigeriassa ja Malissa. Nigeriassa ja Senegalissa ei virallisten tietojen mukaan tautia enää ole.

Epidemia on hirveä tragedia sen kanssa kamppaileville köyhille maille. Siksi on kurjaa, että länsimainen suhtautuminen muuntaa aiheen usein farssiksi. Joskus tämä farssi etenee rasismiksi tai muuten absurdiksi toiminnaksi. *New York Times* kirjoitti lokakuussa, että mississippiläinen koulu suljettiin vanhempien vaatimuksesta, sillä he pelkäsivät Sambiassa käyneen rehtorin tartuttavan ebolan oppilaisiin. Helsinki-Vantaalla otettiin samoihin aikoihin varotoimet käyttöön, kun Etelä-Afrikasta Turkin kautta saapunut perhe oireili. Sambia, Etelä-Afrikka ja Turkki ovat kauempana epidemia-alueesta kuin vaikkapa Espanja.

Puolisoltani, joka on syntyperäinen togolainen, on kysytty Helsingissä onko hänellä ebola. Minulle, syntyperäiselle suomalaiselle, ei ikinä ole moiseen viitattu, vaikka olen perheestämme ainoa, joka on käynyt

Länsi-Afrikassa tänä vuonna useita kertoja. Yhdysvalloissa henkilöitä, joilla on länsiafrikkalaisia sukujuuria, on jopa estetty menemästä töihin riippumatta siitä, ovatko he käyneet Afrikan mantereella koskaan elämässään. Ihonväri on siis ratkaiseva tekijä näiden uhkakuvien luomisessa.

Ebolasta uutisoidaan kuin se olisi keskiaikainen rutto ja suhtautuminen siihen on usein irrationaalista. Samalla unohdetaan liian usein taudista todella kärsivien maiden hätä ja tarpeet.

Villa Karo jatkaa toimintaansa normaalisti, sillä virallisesti todettuja ebolatapauksia ei Beninissä ole ollut yhtään. Tartunta tapahtuu eritteiden vaihdossa oirehtivan tai kuolleen ebolapotilaan kanssa, joten sen saaminen on varsin epätodennäköistä muiden kuin sairastuneen lähipiirin ja hoitohenkilökunnan keskuudessa. Näin ollen jonkin maan yksittäisiä tapauksia ei pidetä kovin suurina riskeinä, mutta jos ne leviisivät epidemiaksi, olisi tilanne toinen. Seuraamme tilannetta päivittäin.

Africa is a Country (<http://africasacountry.com/category/journalism>) on sivusto, jossa on mielenkiintoisia kirjoituksia ja joka ei ole jumiutunut eurooppalais-amerikkalaiseen maailmankatsomukseen. Sieltä voi lukea näkökulmia myös ebolaepidemiaan.

Kwass D. Akpladokou

Ebola – the Intruder

The world had witnessed natural catastrophes wars etc., but Ebola, a life threatening disease that broke out for the first time in 1976 around central Africa shook a whole generation to the root.

Recently, West Africa received with total confusion the visit of this deadly disease in three sister countries: Guinea, Liberia and Sierra Leone. A neighbouring country Nigeria acted very fast by neutralizing the deadly tentacles of the disease. Families became prudent in their day to day affairs, multiplying great precautions, applying preventive measures published by World Health Organization via local institutions both national and international based all over Africa. Travelling around became almost restricted for fear of contracting the disease. Deadly / contagious, Ebola suddenly became the main talk of the town with everyone glued to radios and television sets for latest information which were always dramatically presented as if a whole generation was being wiped out. Likeable animals like chimpanzees, monkeys, bats, agoutis etc. were all declared enemies, their meat proclaimed poisonous to humanity and source of contamination, oh my God! What an ordeal. Liberians had to stop hunting monkeys, Ghanaians stopped using dankwuansele (bats) as their favorite bush meat for fufu soup. In both Benin and Togo, xolan (agouti) disappeared from the popular transport yards on our routes. Our great treasure (hospitality) suffered a setback with prohibition of intimate greetings like handshakes, hugging and kisses. Fear gripped the whole African continent but it is very difficult for the world to believe that Ebola is only lodged in three countries in the sub-region.

This disbelief comes from the fact that our only source of information is based on news from popular world media whose main objective is to sell. Sell! And sell by spreading alarming news with torturing images. As a result, Africa had sunk below the bar economically because tourists, business men and institutions limit-

Villa Karoon lähtijät kevät 2015

Henrik Amberla, muotoilija
Maria Baric, säveltäjä, musiikkipedagogi, ohjaaja
Tuomas A. Laitinen, kuvataiteilija
Sonya Lindfors, koreografi, tanssija
Sari Palmgren, koreografi, tanssija
Sara Pathirane, kuvataiteilija
Jukka Peltola, näyttelijä
Totte Rautiainen, äänisuunnittelija, säveltäjä
Anna Rosendahl, ohjaaja
Johanna Sipilä, kuvataiteilija
Nemanja Stojanovic, nukketheateritaiteilija, näyttelijä
Janne Tuomi, lyömäsoittaja, lyömäsoitinpedagogi
Saana Wang, valokuvaaja

Kevään CIMO-harjoittelija on **Santeri Kaipainen**, FM, musiikkikasvattaja & pop-/jazzmuusikko

Residenssihaku syksyille 2015 on käynnissä 15.3.2015 saakka!

ed their movements towards the continent. Liberians, Sierra Leoneans and Guineans have only two options: either to avoid the disease by following preventive measures or confront the situation with limited medical resources at hand. A very tough/sad situation.

Here in Benin where a single case is yet to be detected, precautions are still being taken especially on our borders with medical assistants screening every traveler going to and fro the country for businesses. Ebola or not, Beninese refuse to live in perpetual fears, they rather prefer paying attention to good positive news that heals.

Emmi Holm

Villa Karon syksy 2014

Villa Karon syksystä 2014 on mahdotonta puhua mainitsematta Länsi-Afrikassa levinnyttä ebolaepidemiaa. Jokainen stipendiaatti on jännittänyt voiko Beniniin matkata ja valitettavasti muutama onkin perunut tulonsa. Paikalliset puhuvat, kuinka turistit ovat hylänneet Grand-Popon rannat. Katselen Afrikan karttaa: pahin ebola-alue on yllättävän kaukana Beninistä. Valitettava tosiasia on kuitenkin se, että Villa Karon arki on ollut tänä syksynä hiljaisempi kuin yleensä.

Syksyyn on kuitenkin mahtunut vaikka mitä! On ollut mielenkiintoista seurata stipendiaattien tuloa ja menoa: mihin ensikertalaiset kiinnittävät huomionsa, mikä heitä kiehtoo? Kun stipendiaatit saapuvat Villa Karoon, paatunut harjoittelijakin näkee jo niin tutuksi tulleen Grand-Popon uusin silmin. Naiset kantamassa mitä erikoisimpia lasteja päidensä päällä, *c'est magnifique!*

Tänä syksynä, kuten varmasti kaikkina muinakin aikoina, Villa Karoon on löytänyt tiensä mitä ihanimpia ihmisiä. Yhdessä olemme kehitelleet uusia tapoja joogata (esimerkiksi aaltojoogaa voi harrastaa aaltojen pauhuissa, euforia taattu), olemme kokkailleet afrikkalaisia vastineita tunnetuille suomalaisille ruuilla (avokadopasta afrikkalaisella twistillä) sekä antaneet arvioita Grand-Poposta löytyville tonkkaviineille. Villa Karon terassi on hetkittäin muuttunut markkinatilaksi, kun suomentaja **Jaana Kapari-Jatta** on esitellyt residenssin naisille markkinoilta ja toreilta löytämiään aarteita, tai kun kuvataideopettaja **Heli Schultz** on puolestaan tuonut suunnittelemiensa ja paikallisten naisten valmistamia helmikoruja näytille. Muutaman kuukauden ajan **Yrjänä Sauroksen** kehittämä saurofoni villitsi koko Grand-Popon. Ehdottoman hieno hetki oli, kun Villa Karon henkilökunta pääsi soittamaan saurofonia. Oli hauskaa nähdä miten jokaisella oli oma tapansa ja tulkintansa soittaa heille täysin vierasta instrumenttia. Tai se, kun saurofoni

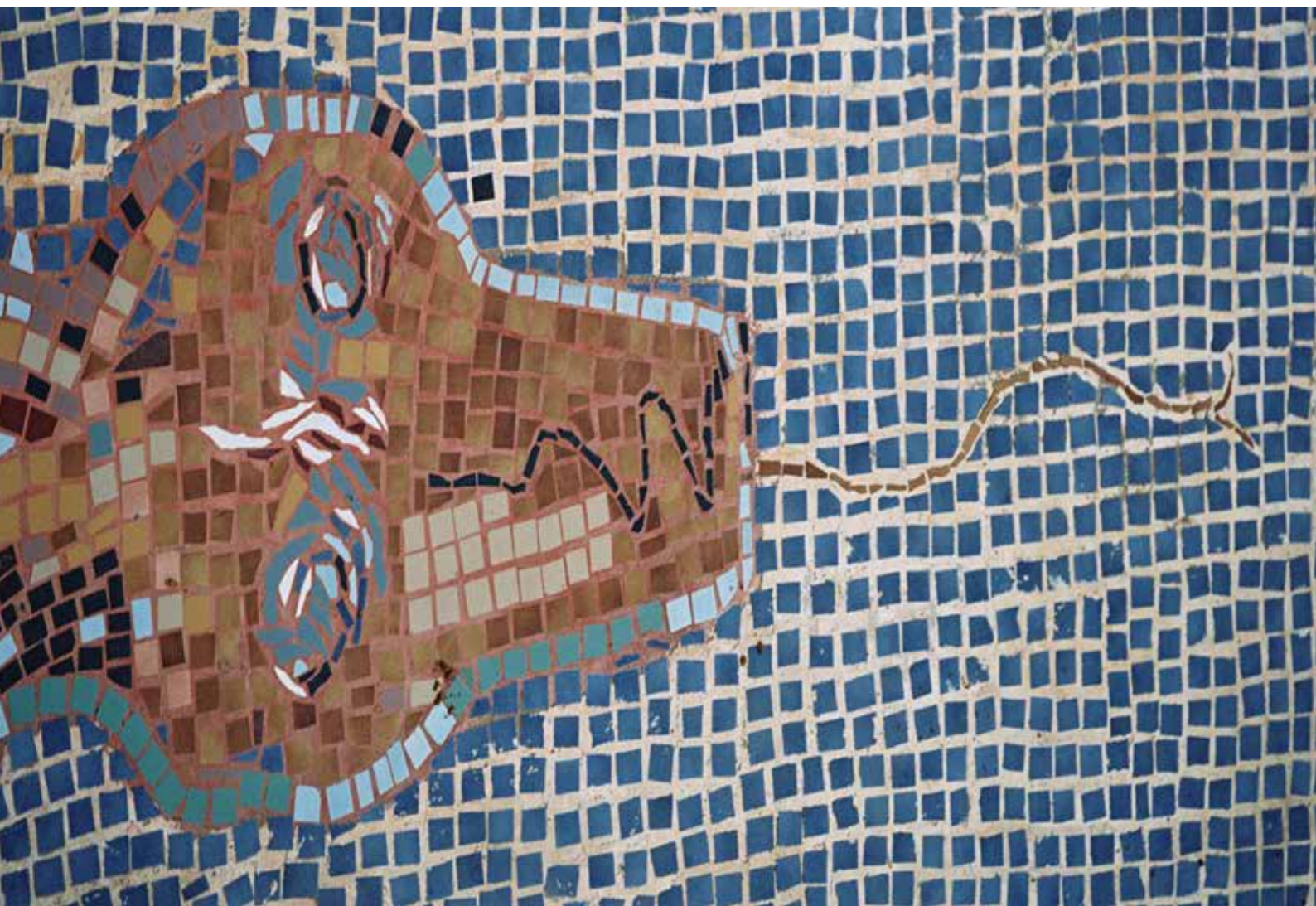
pystytettiin Grand-Popon kylänraitin viereen: lapset soittivat ja vanhukset tanssivat. Saurofoni raikui (tai pikemminkin pärisi) rumpujen tahdittamana pitkälle iltaan.

Arkkitehti **Essi Käppi** testasi voiko rannalta kerätyjä simpukankuoria hyödyntää eristeenä (voi!) ja suunnitteli viiden viikkonsa aikana Grand-Popoon soveltuvan energiatehokkaan apteekkirakennuksen. Sirkustaiteilijat **Susanna Liinamaa** ja **Saana Peura** esiintyivät Villa Karon marraskuun konsertissa. Aluksi heitä kuulemma jännitti yleisön reaktio aikuisiin musiikin tahdissa vanteita pyörittäviin naisiin, mutta kuten Susanna jälkikäteen sanoi: yleisö oli aivan pätkinöinä!

Yhdessä olemme tehneet huomioita beniniläisen ja suomalaisen kulttuurin eroista, itkeneet toimimattoman internetyhteyden perään, juhlineet uuden kesäkeittiön avajaisia, tutkailleet ympäristöämme. Muotoilija **Reetta Lukka** lumoutui erään remonttimiehen käyttämästä ohuesta metalliverkosta, sen tekstuurista ja muodosta. Journalisti **Tanja Seppänen** räpsi kuvia minkä ehti paikallisten askareista ja mitä ihmeellisimmistä mopokuormista. Suomalaisten naisten sisua koeteltiin, kun kolmen tytön yhteisvoimin työnsimme automme liikkeelle keskellä Togon maaseutua. Yksi oli ottamassa tilanteesta kuvaa, luonnollisesti.

Illansuut ovat lempihetkiäni. Auringonlaskun värjätessä taivaan purppuraiseksi ei voi muuta kuin olla onnellinen. Grand-Popon arki saattaa välillä tuntua hieman pysähtyneeltä, jopa yksitoikkoiselta, mutta näin jälkikäteen ajateltuna siihen mahtuu hyvin paljon. On hienoa seurata stipendiaattien erilaisia tapoja työstää ympäristöään, sitä miten jokainen tekee Grand-Poposta omanlaisensa.

Kirjoittaja on CIMO-harjoittelijana Villa Karossa syksyllä 2014.

Tuula Heiniö, Mosaikkiterassi, yksityiskohta (2001)

Matti-Juhani Karila

Hei Tapani

Lauantai 11.10.2014 oli kaunis syyspäivä. Sää poutainen ja pilvipeite rakoili päivällä. Lämpötila +10 astetta ja länsituuli ajoittain kohtalaista. Luonto sekaisin väreistä. Meitä oli suuri joukko muistelemassa sinua, lieksanmiestä. Mietin, mikä olisi ollut sinun värisi?

Sanoinko koskaan, että sinussa on monta **Tapani Mikkosta**? Ensimmäinen julkinen työsi oli pohjoiskarjalaisen rock-kautesi inspiroima diskon sisustus Lieksan painisalin kellariin. ”Psykedeliaa ja Jimi Hendrixiä”, sinä sanoit. Sitten et enää mahtunut paperille ja nostit grafiikan seinälle. Skanskan toimitalon kolmikerroksinen *Vuosituhammen muistiinpanoja* vuodelta 2001 huimaa yhä suurimpana suomalaisena graafisena taideteoksena. Monumentaaligrafiikan Tapani Mikkonen. Sitä ennen olit löytänyt itsestäsi japanilaiseen ja kiinalaiseen puu- ja tussipiirroksiin viehtyneen ja espanjalaisten luolamaalausten Tapani Mikkosen. Olenko oikeassa, että sinä olet kuitenkin aina herkän ja oikukkaan viivan Tapani Mikkonen? Kaiken perustana sinun taiteessasi on viiva?

Käärme kietoutuu ruukkuun

Kysyin sinulta kerran, miksi kirjava 32-ruutuinen ruukku on seurannut sinua keskeisenä aiheena jo vuosikymmeniä, mutta sinä vaihdoit puheenaihetta. Ruukku, iäisyys, salaisuus, elämän veden astia, lainaa taiteilijatoveri Picassolta, minä kiusasin. Sinua hymyilytti.

Syksyllä 2000 sinä kuuluit ensimmäiseen stipendiaattiryhmään, josta käynnistyi nyt jo lähes 15 vuoden kulttuuritoiminta Villa Karossa. Atlantin

rannalla sinusta tuli arkiesineiden ja rantaromun etsijä, tilapäisateljeeseen löysivät tiensä pihdit, sarana, kyläsepän lukko, verkonkoho, aaltojen valkaiset kalojen luut, tyhjä lääkeampulli, meren hioma muovikampa, rujo puinen käsipuoli hahmo Cottonoun torilta. Syntyi 50-osainen sarja fragmentteja ja havaintoja vuosilta 2002–2009. Pitkän urasi kumppanin – ruukun – ympärille kietoutui käärme, paikkakunnan pyhä eläin.

Mitä Afrikka jätti sinuun pysyvästi, kysyin ensimmäisen Grand-Popon matkasi jälkeen. ”Löysin kokonaan uuden maailman kuvakieleeni, valon, värit ja ihmiset”, sinä sanoit vuonna 2001 ja painotit, että ennen kaikkea löysit valon.

Seitsemän teeman mosaiikki

Kun sinä tuijotit Villa Karon parvekkeelta ulkoterassin harmaan ilotonta betonipintaa 6296 kilometrin päässä Helsingistä, se ei jättänyt rauhaan ja mieleesi kasvoi ajatus kattaa se mosaiikilla, johon tulisi seitsemän teemaa: taivas, meri, ruukku, käärme, kompassi, ornamentti ja shakkilauta. Vuonna 2002 palasit takaisin tyttäresi Mercedesin kanssa ja teit sen – herätit betonin elämään. Kysyin mosaiikin nimeä ja sinä lähetit minulle viestin: ”Puhu **Juha Vakkurin** kanssa. Juhan kirjan *Kulta, islam ja pyhä käärme* -nimestä tuli mieleen ’Maisema, ruukku ja pyhä käärme’. Terv. Tapsa.” Kun kysyin, miten kauan terassi kestää, vastasit, että noin tuhat vuotta. En muista terassin virallisia vihkiäisiä, mutta 14.10.2014 yksi terassin tekijöistä, **Kwassi Akpladokou**, keräsi talon väen aamun alkaessa mosaiikin äärelle muistelemaan sinua, terassimestä.

Sinä palasit lähes vuosittain takaisin lähtöruutuusi Pohjois-Karjalaan maalaamaan oman mielesi maisemaa. ”Minun pitää välillä olla sieltä pois, että näen sen”, sinä sanoit **Otso Kantokorvelle**, ymmärtäjällesi. Kesäkuun alussa 2004 me – lieksanmiehiä kummatkin – olimme kymmenkunta päivää Lieksan erämaassa Patvinsuolla ja sinä maalasit vimmatusti maisemaa, joka oli osa sinua itseäsi, sinä maalasit sisintäsi. Nähtiin hirvenjäljet ja kesäyössä kettuja, joita epäilit sudenpennuiksi. Olet sanonut, että palaat aina omaan maisemaasi katselemaan auringonlaskua suolla ja kuuntelemaan hiljaisuutta. Minä haluan muistaa ne ketut sudenpentuina auringonlaskun suolla.

Kirjoittaja on Villa Karon ystävät ry:n hallituksen jäsen.

Kuva (yllä): Tuula Heimilä, *Mosaiikkiterassi* (2001). Kuva: Matti-Juhani Karila, Tapani Mikkonen Lieksassa (2004)

Veera Pitkänen

Tarinoiden jäljillä

Valtavasti anekdootteja, satamäärin kuvia. Viimekeväinen visiittimme Villa Karoon oli ikimuistoinen ja ennen kaikkea opettavainen kokemus; sukellus meille entuudestaan varsin tuntemattomaan kulttuuriin ja sangen monimuotoiseen uskontojärjestelmään.

Jo alkuhetkistä lähtien tulimme hyvin tietoisiksi Beninin lukemattomista vodun-jumalista ja jumalattarista. Tämä uusi maailma avautui tiedonmurunen kerrallaan, tarina tarinalta. Kylällä uhkailtiin ukkosenjumala *Heviosson* kostavan, jos hiljattain kadonnutta vuohetta ei pian palautettaisi omistajalleen, ja tapaamamme *Mami Watan* seuraaja puolestaan kertoi jumalien vastikään neuvoneen häntä nousemaan autosta, jottei hän joutuisi onnettomuuteen.

Pääsimme kiintoisien, usein myös hämmentävien ja palmuviina *sodabilla* vauhditettujen kohtaamisten kautta lähemmäksi vodun-perinteitä. Kuulimme puisten kaksosnukkejen piilevistä voimista ja pääsimme kurkistamaan ylijumala *Fâ:n* konsultoinnin saloihin. Vierailimme myös Ouidahissa Beninin ainoassa koulussa, jossa vodun on olennainen osa opetussuunnitelmaa.

Togon puolella tekemämme yhteisöllinen valokuvatyöpaja taas auttoi meitä ymmärtämään syvemmin

Valokuvatyöpajassa luostarissa asuvat lapset kuvasivat arjen elämäänsä. Lisää kuvia työpajasta sekä Veera Pitkäsen tutkimuksesta löytyy osoitteesta: www.villakaro.org/tarinoiden-jaljilla

tämän päivän vodun-luostarikokelaiden arkea lasten näkökulmasta. Näissä niin sanotuissa sisäoppilaitoksissa monet beniniläiset ja togolaiset viettävät aikaa omiin jumaluuksiinsa tutustuen.

Lasten ollessa kyseessä, luostarissa ei tarvitse olla koko aikaa: he yöpyvät siellä, ja auttavat päivisin perheitään kotiaskareissa. Luostariaika huipentuu jumaluudet lepyttävään seremoniaan, jonka jälkeen initioidut voivat jatkaa elämäänsä normaaliin tapaan. Luostarissa olevien kolmen kahdeksanvuotiaan tytön ottamat kuvat veivät meidät sisälle heidän kokemuksiinsa, muistoihinsa ja unelmiinsa.

Kaiken tämän ansiosta ei aikamme Beninissä jäänyt pelkäksi uuden ympäristön tarkasteluksi ulkopuolisen silmin ja kameran linssin läpi. Kokemuksesta muotoutui kulttuurinen dialogi tapaamiemme ihmisten kanssa.

Jäin Grand-Popoon vielä kuukaudeksi Villa Karon suljettua ovensa loman ajaksi. Suomalaisstipendiaattien – työparini **Anniina Mustalahti** mukaanlukien – sekä ranskalaisten rantalomailijoiden pakattua laukunsa ja suunnattua kohti kesäistä Eurooppaa pääsin uudella tavalla kiinni tutkimani aiheeseen, ja tietenkin niihin lukemattomiin tarinoihin.

Bjombo si ja Husiga (kesk.) oppivat jumaluksistaan vodun-luostarissa Agbanakinissa. He dokumentoivat elämäänsä ja unelmiaan valokuvaustyöpajan aikana. Kuva: Veera Pitkänen (2014).

Nyt on visuaalisen antropologian graduni kirjoissa ja kansissa, ja tämän vuoden lokakuussa Berliinissä esillä olleen kuvaprojektin satoa nähtäneen keväällä myös Helsingissä. Vaikka arkeen paluun myötä Beninin kuukaudet tuntuvat kovin kaukaisilta, soivat Grand-Popon mahtipontiset aallot yhä hiljaa korvisani, muistuttaen merenjumalattaren ainaisesta läsnäolosta.

Veera Pitkänen on Berliinissä asuva kuvajournalisti ja kulttuurintutkija, joka teki tutkimusta nuorten tyttöjen kokemuksista vodun-luostareissa keväällä 2014. Lue Akpén numerosta 1/2014 myös hänen ja Anniina Mustalahden ajatuksia ennen matkaa.

Juttuun liittyvät kuvat on julkaistu tyttöjen ja heidän perheidensä luvalla.

Anniina Mustalahti

Kohtaamisia setelinnälkäisten henkien kanssa

Ennen Beninin matkaa oli koko ajan niin hirveä kiire, ettei ehtinyt ajatella maailmankaikkeutta, katsella tähtiä tai kuunnella sisäistä ääntään. Tuntui vapauttavalta ottaa aikalisä ja lähteä kliseet kompassina etsimään aikaa ennen kelloja ja jumalia ennen ristiä.

Kun pääsimme perille Beniniin, köröttelimme suoraan lentokentältä Villa Karon minibussikuskin **Alphonsen** kyydissä Cotonoun esikaupunkialueelle tapaamaan erästä beniniläistä artistia. Kauniissa, rasta-hiuksisessa naisessa yhdistyi viehättävästi popkulttuuri ja perinne. Hän oli pitkään matkusteltuaan palannut takaisin juurilleen ja mennyt luostariin opiskelemaan omaa sisäistä jumaluuttaan. Luostarissa hänet kastettiin Danin eli sateenkaaren jumalan papittareksi.

Pop-papitar kutsui meidät ystävällisesti vierailulle luokseen ja lupasi kierrättää meitä vodun-luostareissa ympäri Beninin. Ajattelin, että kylläpä onnistui. Ensimmäinen päivä, ja löysimme täydellisen kontaktin, kulttuurintulkin, joka oli sekä sopivan samanlainen että riittävän erilainen.

Papittaren pihaportin kalterit oli muotoiltu nuottivaimiksi ja pihakatokseen johtavaan, kivetettyyn polkuun oli kirjailtu simpukoilla hänen oma nimensä. Ei ihan vaatimaton artisti siis. Paikalle tilatut muusikkopojat soittivat rumpua ja tarjoilivat vettä ennen kuin saimme kutsun sisään.

Odottelimme tuntikausia. Visiittimme arvo alkoi valjeta lasku laskulta. Jokaisen jumaluuden lepyttely *so-dabilla* ja öljyllä maksoi rahaa ja tärykalvoja uhmaavista rumpupojistakin pyydettiin korvausta, olivathan he tulleet kaukaa Pohjois-Beninistä. Pian kävi ilmi, että jos haluaisimme lähteä reissulle, josta oli aiemmin puhuttu, jo pelkkä vierailu artistin tädin luona maksaisi 200 000 CFA:a eli 300 euroa. Meillä ei ollut hajuaakaan, miten tähän tilanteeseen päädyttiin. Katsoimme vain ymmyrkäisinä vieressä, kun muut neuvottelivat kovaan ääneen tuntemattomilla kielillä.

Ja kaikki, mitä me halusimme, oli tietää, mikä merkitys vodun-uskonnolla on papittarelle henkilökohtai-

”Vasta myöhemmin ymmärsimme, että tavallaan on ihan kohtuullista, että lätkkäreitä johdatellaan vodunin sydämeen seteleitä säälimättä. Pääseehan papittareksikin vain kalliit seremoniat läpikäytyään.”

sesti. Vasta myöhemmin ymmärsimme, että tavallaan on ihan kohtuullista, että lätkkäreitä johdatellaan vodunin sydämeen seteleitä säälimättä. Pääseehan papittareksikin vain kalliit seremoniat läpikäytyään.

Erikoisimmalta tuntui kuitenkin olematon kysymisen kulttuuri. Monia esittämiämme, ilmeisen typerää kysymyksiä pidettiin ennenkuulumattomina. Jäinkin pohtimaan, miten paljon vodunista voi edes ymmärtää pelkästään kuuntelemalla. Ainakin ajatus kääpiöhenkiolennosta papittaren aviomiehenä jäi kutkuttelevaksi mutta kieltämättä hitusen etäiseksi.

Onneksi moni yritti selittää. Eräs tuttavuutemme käytti hellyttävää kielikuvaa havainnollistaakseen sitä, miksi on ihan ok, että yksi on rahalle perso pappi ja toinen vuosikausia seremonioihin rahaa säästävä oppilas: ”Jokainen ihminen on kuin puu, yksi appelsiini- ja toinen kookospuu. Jokaiselle on osoitettu oma tehtävänsä jo ennen syntymää. Sitä vastaan ei pidä taistella.”

Kirjoittaja on toimittaja, joka keräsi beniniläisten henkilökohtaisia kokemuksia vodunin maailmasta keväällä 2014. Lue myös Akpén numerosta 1/2014 hänen ja Veera Pitkäsen ajatuksia ennen keväistä matkaa.

Bjombo sin pikkuveli odottaa sisartaan oviaukossa. Kuva: Veera Pitkänen (2014).

Anna Ovaska

Vodun ja turismi – kysymyksiä Félix Adjelle

Félix Adje toimii Suomessa asuvien beniniläisten yhteisön (*La communauté des béninois vivant en Finlande*) puheenjohtajana. Kysyimme häneltä turismin ja vodunin kytköksistä.

Beniniläinen yhteiskunta on vahvasti sidoksissa vodun-uskontoon. Uskonto näkyy arjen elämässä ja kulttuurissa, mutta siitä on samalla tullut eräänlainen turismin lähde. Miten näet turismin ja uskonnon suhteen tämän päivän Beninissä?

Mielestäni vodun on yhä kaukana kaupallistumisesta. Uskontoa kuitenkin käytetään kaupallisiin tarkoituksiin, ja tämä johtuu pitkälti köyhyydestä. Molempien osapuolien – sekä beniniläisten oppaiden että ulkomaalaisten turistien – pitäisi kunnioittaa uskontoa ja sen jumaluuksia. Vodun ja siihen liittyvä esineistö ei ole taidetta vaan pyhiä ja arvostettuja jumaluuksia. Onkin tärkeää, että työskentelemme yhdessä Afrikan kehityksen ja vakauden puolesta.

Millaisia terveisiä haluaisit lähettää Beniniin matkustaville?

Olen ylpeä siitä, että ihmiset ovat kiinnostuneita ja haluavat laajentaa tietoaan vodun-uskonnon merkityksistä ja taustoista. Tietoa etsiessä täytyy olla myös tarkka siitä, ettei synny virheitä tai väärinymmärryksiä. Beniniläinen oikeusjärjestelmä suhtautuu hyvin vakavasti jumaluuksiinsa. Suomessa asuvien beniniläisten järjestö (CBVF) organisoikin koulutusta turistioppaille erityisesti Grand-Popossa ja toivomme tietysti huomaavaisuutta myös kaikilta Beniniin matkustavilta. *Vive le Bénin, vive la divinité VODUN, vive lamitié finno-béninoise!*

Haastattelija on Akpén päätoimittaja.

Victor Amoussou

Vodun: koko elämä

Monet länsimaalaiset, jotka ovat turhautuneet kulttuurinsa haurauteen ja epätasapainoon, tekevät väsymättä tutkimusmatkoja eksoottisiin maihin. He etsivät esimerkiksi Afrikasta vastauksia mutta eivät löydä henkistä rikkautta, sillä päivittäinen arki estää näkemästä taustalla olevan syvällisen ja hierarkkisen sivilisaation. Virhe on tapahtunut jo ensimmäisistä tutkimusmatkailijoista lähtien, kun Afrikka alettiin nähdä hyväksikäytettävänä mantereena. Monet yrittävät vieläkin hyödyntää vierasta kulttuuria itsensä tai oman kulttuurinsa kehittämiseen. Jos paikallista kieltä ja käsitteistöä ei ymmärretä, nähdään vain pintaa: kansanperinnettä, estetiikkaa ja niin edelleen. Sen sijaan että perehdyttäisiin perinteisiin afrikkalaisiin kulttuureihin ja arvostettaisiin niitä, rajoittaudutaan tarkastelemaan asioita länsimaisesta näkökulmasta.

Globaalien kriisien aikakaudella Afrikan omilla traditioilla – eksoteerisilla ja esoteerisilla – on paljon annettavaa ihmiskunnalle. Otetaan esimerkiksi vodun Beninissä. Vodun merkitsee sitä mikä ylittää ihmisen ymmärryksen. Se on luonnon peruselementtien yhteensulautuma: jumaluuksien ja henkien yhteys, joka täydentyy esi-isien sieluilla. Fonin kielellä henkiä kutsutaan nimillä *Vodun*, *Yèhwé* tai *Houn*. Ne asuvat temppeleissä (*Vodun ho*, *Yèhwé ho* tai *Houn ho*), joita johtavat papit (*Vodunun*, *Yèhwénon* tai *Hounon*).

Luomakunnan dualistisen luonteen mukaisesti ihmiskunnan henkinen kohtalo on verhon peitossa. Vodun-kultissa tämä sinetti voidaan avata *Fâ:n* välityksellä. *Fâ* on ihmisten ja jumaluuksien välinen kieli. Se on samanaikaisesti sekä tiede että jumaluus, joka johdattelee ihmisen kohtaloa: menneisyyttä, nykyhetkeä ja tulevaisuutta käsittelevä avoin kirja, jonka neuvojen mukaan jokainen voi solmia vahvat siteet ympäröivään luontoon. Planeetta, jolla elämme, on maailmankaikkeuden peruselementtien eli tulen, ilman, veden ja maan fuusio. Vodun-jumaluudet puo-

lestaan ovat näiden alkuaineiden henkiä. Ne löytyvät erilaisina osatekijöinä kaikesta olevasta ja *Fà*:ssa on niille omat symbolinsa ja nimensä. Ensimmäinen yhdistelmä on fonin kielellä *GBE*, joka tarkoittaa intonaatiosta riippuen elämää, maailmaa tai puhuttua kieltä. Näiden merkkien avulla jumaluudet puhuvat ihmisille.

Fà:lla on kaikkiaan kuusitoista päämerkkiä, jotka symboloivat eri jumaluuksia ja tulkinnassa merkkien erilaisista yhdistelmistä syntyy sekundaarisia merkkejä. Jokaisella merkillä on mystinen ja esoteerinen ulottuvuutensa sekä jumaluudet, joita ne hallitsevat ja ohjaavat. Merkeillä on vastaavasti suhteet esimerkiksi tiettyihin kasveihin, eläimiin ja helmiin, joita käytetään seremonioissa ja uhrilahjoissa. Jumalien laupeus ja armo saadaan uhrilahjoilla.

Fà on initiaatiota edellyttävä jumaluus, jonka pappi on yliluonnollista pohtiva ja henkisesti inspiroitunut tietäjä, *Bokonon*. Jokainen *Vodun* on perustettu *Fà*-merkkinsä mukaisesti. Siksi jokaisella papilla tulee tradition mukaan olla oma *Bokonon* – paitsi jos papin kohtalo eli *kpôli* osoittaa *Fà*:n välityksellä, että hänen omat kykynsä riittävät merkkien tulkintaan. Kaikki temppelit ovat erilaisia ja yksilöllisiä eikä niitä voi yleistää.

Vodun ulottuu syvälle beniniläiseen yhteiskuntaan. Yksi osoitus siitä on, että presidentti vannoo virkaanastujaisvalansa esi-isien sielujen nimeen. *Vodun* on kiistatta Beninin erityispiirre ja kehityksen voimavara, tarkastellaanpa asiaa kulttuuriselta, poliittiselta, taloudelliselta, ekologiselta tai miltä tahansa kannalta. Siksi sitä tulee kunnioittaa ja nostaa se ansaitsemaansa arvoon myös länsimaissa. On aika esimerkiksi lopettaa museoiden ja gallerioiden täyttämisen ”eksoottisilla esineillä”, ja sen sijaan säilyttää ja yrittää ymmärtää niitä alkuperäisissä yhteyksissään niiden omin käsittein. Sama koskee pitäytymistä länsimaiseen teoriaan. Kokemus ilman tietoa on hyödytöntä ja tieto ilman asiantuntemusta on hulluutta.

Vodun ei ole pelkästään uskonto. Se on monisyinen elämäntutkimustiede sekä moraali- ja oikeusjärjestelmä, joka on vahvasti sidoksissa kieleen. Siksi se ei avaudu vierailijoille helposti. Tänä päivänä perinteen asiantuntijat jakavat mielellään tietoaan ihmiskunnan kehittämiseksi. Tällaisia asiantuntijoita ovat esimerkiksi kansainvälisesti tunnetut antropologi-sosiologi **Honorat Aguessy** ja *Fà*-professori **David Koffi Aza** sekä *vodun*-kultin viralliset johtajat, ylin papisto ja Beninin kuninkaat. Hyötykäämme heidän tiedostaan!

Suom. Leea Pienimäki-Amoussou

Victor Amoussou on Suomessa asuva beniniläinen kuvataiteilija, joka käsittelee teoksissaan elämää ja ihmissyyttä oman kulttuurinsa näkökulmasta (amoussou-victor@yahoo.fr / www.amoussou-art.com). Näyttely ”Peilin takana” on avoinna Rööperin taidesalongissa 3.-21.12.2014.

Le texte en français: www.villakaro.org/fr/vodoun-toute-une-vie

”Vodun on monisyinen elämäntutkimustiede sekä moraali- ja oikeusjärjestelmä, joka on vahvasti sidoksissa kieleen.”

Julia Autio

Museopedagogiikkaa Beninissä – ja yleisesti

Länsi-Afrikka on tunnettu kulttuuriperinnöstään, mutta ei niinkään museokentästään. Suoralta kädeltä en osaisi montaa museota nimetä Afrikasta. Kuitenkin jo parinsadan kilometrin matkalla Cotonousta Loméen on mahdollisuus vierailla useissa museoissa ja kulttuuriperintökohteissa. Mutta miksi ne ovat siellä? Miksi mikään museo on yhtään missään?

Museo voidaan nähdä näkökulmasta riippuen kulttuuriperinnön tai taiteen säilytyspaikkana, muistin paikkana, ”lieux de mémoire”, pahimmillaan varastona, instituutiona, missä mihinkään ei saa koskea, eikä ehkä kannata vastata puhelimeen kesken kieroksen. Mutta museo voidaan ajatella myös oppimisen paikkana. On mietittävä *mitä* museoissa opetetaan. Museoiden keskeisin tehtävä tänä päivänä on kasvatuksellinen, mutta huolimatta siitä että kasvatusta ja oppiminen on priorisoitu museoissa, ei siitä ole olemassa yhtä yhteistä näkemystä. Jo termit *kasvatus* ja *oppiminen* riippuvat yksilön taustoista, siitä miten hän näkee kasvatuksellisen systeemin ja oppimisen. Nämä ovat luonnollisesti maa- ja kulttuurikohtaisia.

Museo eroaa kouluista ollen eräänlainen spektakkelin arena, yllätyksellinen ja rikas. Se voi olla kokonaisvaltainen, joskus vaikeakin paikka, joka lisää kiinnostusta, antaa uusia ideoita ja ajatuksia. Museo-oppiminen on visuaalista, auditiivista ja kineettistä. Jokainen museo opettaa erilaisuudessaan eri tavalla. Ei ole aikatauluja, tenttejä, pakollisia päämääriä tai standardeja vaan oppiminen on omaehtoista ja lähtee oppijasta ja hänen tavoitteistaan.

”Museoiden rooli ei ole pelkästään varastoida museo-objekteja kammioihinsa vaan myös saattaa kokoelma yleisön uudelleentulkittavaksi.”

Museot naapurissa

Benin: 6 museota

Togo: 8

Burkina Faso: 5

Mali: 6

Niger: 3

Nigeria: 11

Museoiden rooli ei ole pelkästään varastoida museo-objekteja kammioihinsa vaan myös saattaa koelma yleisön uudelleentulkittavaksi. Tällöin tulisi miettiä metodia: miten käyttää objekteja opetuksessa ja miten ihmiset oppivat niiden avulla. Kokoelma tulee voida esittää sillä tavoin, että tarinoista syntyy merkityksiä ja yhteyksiä nykypäivän elämään.

Villa Karon uusi museo valmistuu lähivuosina, mutta vielä siihen on matkaa. Kulttuuriperintöä ei tulisi nähdä menoeränä, sillä se tuottaa monenlaista arvoa yhteiskunnalle lisäämällä sivistystä, kasvattamalla omanarvontuntoa ja luomalla yhteisöllisiä kokemuksia. Toisinaan on vaikeaa osoittaa selkeää dataa museon taloudellisesta kannattavuudesta. Kuitenkin ”toiminnan tukeminen on investointia tulevaisuuteen, mitä ei kvartaalein eteenpäin porskuttavassa maailmassa tunnuta otettavan huomioon enää lainkaan.” (Andersson, D. Museums Association, 2014.) Myös uudessa museossa museokävijän (ja -oppijan) rooli olkoon etusijalla!

Kirjoittaja on entinen Villa Karon CIMO-harjoittelija ja museologian opiskelija.

Museovierailuja

Fondation Zinsou – Musée Contemporain

Zinsou-säätiön uusi nykytaidemuseo Ouidahissa (säätiön toinen museo löytyy Cotonousta) on upea kokemus ja näyttely on kauniisti rakennettu. Opas kertoo teoksista selittävästi, mutta jättää harmittavan vähän museokävijälle itselleen tulkittavaksi. Opas selvittää neljän toista taiteilijan taustat, tekniikat, motiivit sekä muita yksityiskohtia. Jokaiselle taiteilijalle on varattu oma näyttelysali. Kierroksen lopussa kuitenkin odottaa yllätys ja museopedagogisesti ajateltu bonus, joka saa täydet pisteet: osallistava magneettitaulu, jossa on Afrikan kartta ja 14 magneettia taideteoksista pienoiskoossa. Kävijä miettii, mikä oli taiteilijan kotimaa ja asettaa magneetin tälle paikalle.

Fort Portugais – Musée d’Ouidah

Ouidahin orjamuseona tunnettu museo on entinen portugalilainen linnoitus. Näyttely on hienosti rakennettu, mutta osittain niin ajan kuluttama, että teosten pelkää tipahtavan seiniltä. Opastus on selittävä, tapahtumat esitetään kuvin, tarinoin, kartoin, kahlein ja äänin. Kun kuvia katsellessa kokee häpeää, vihaa, epäarvoisuutta ja muita tunteita, saattaa alkaa jopa fyysisesti voida pahoin. Voimakas kokemus siirtyy siis mielestä kehoon – ja pysyy. Alakerran teema on diaspora, joka auttaa ymmärtämään visuaalisella otteella kulttuurin yhtäläisyyttä Atlantin molemmin puolin.

Jaana Kapari-Jatta

Kielipuoliasioita

Kun kirjoittaja lähtee residenssiin yli kuudentuhannen kilometrin päähän suomen kielestä, hän ehkä arvelee kuljettavansa kielensä mukanaan. Tavallaan niin käykin. Oma kieli totta kai sujuu, ja suomennos- ja kirjoitustöitä voi tehdä vieraankin kielen keskellä, jos ei liian pitkään pysy poissa kotoaan. Paljon auttaa myös kielen pitäminen notkeana lukemalla suomeksi vaikkapa Villa Karon mainiosta kirjastosta.

Kieleen tulee myös uutta tietoisuutta, kun hoitaa asioitaan englanniksi ja jo unohtuneella kouluranskalla, joka väkisinikin petraantuu Grand-Popossa. Tietoisuutta kielestä lisäävät myös jatkuvasti ympäriltä kuuluvat beniniläiset kielet, joista ei ymmärrä edes sen vertaa, että tietäisi mitä kieltä kulloinkin kuulee. Alkaa tarkkailla eleitä, äänenpainoja ja ilmeitä, alkaa pohtia kielen merkitystä ylipäätään. Ja muistaa taas kirikkaasti, miten kieli kuljettaa mukanaan kulttuuria.

Erilaisista ravuista ja kaloista tai niiden valmistusmenetelmistä saa vielä jotenkuten tolkkua. Jos ei vaadi kovin suurta täsmällisyyttä. Samoin kasveista, eläimistä, vaatekappaleista ja niiden osista. Näitä miettimällä kuitenkin tajuaa jo sen, ettei kaikelle kerta kaikkiaan ole yhtä ja ainutta sanallista vastinetta eri kiellissä. Eikä ehkä etenkään, jos kielet ovat sen kuudentuhannen kilometrin päässä toisistaan.

Suomalainen voikovastikin kaivatayhden tietyn pieneen linnun nimeä ja arvella saavansa tietää sen kysymällä sitä ihmisiltä, jotka ovat tottuneet mainittuun lintuun. No, saahan hän vastauksen kysymykseensä: ”Se on pikkulintu.” Sillä ranskannettuna omasta kielestä linnun nimi on pikkulintu. Suomalaista se saattaa naurattaa tai turhauttaa, mutta kun sen nimi minan kielessä on pikkulintu, niin se se on. Jollain toisella pikkulinnulla voi olla eri nimi.

Samoin suomalainen voi pitkäänkin inttää beniniläisen juuston nimeä, mutta lopulta on tyytymi-

nen vastaukseen: ”Fromage est fromage.” Juusto on juustoa. Kun juustoa on tapana valmistaa tätä yhtä lajia, niin miksi sille olisi sen konstikkaampi nimi annettu?

Kun kysyy kadunvarren ruokamyymälältä, mitä heillä on tänään kattiloissaan tarjolla, vastaukseksi saa lähes aina ensin: ”Riisiä, kuskusia ja spagettia.” Tai jotain näistä. Kattiloissa on todennäköisesti silti myös vaikkapa kalaa. Olennaista on kuitenkin se, millä vatsa varsinaisesti täyttyy.

Entä kastike? Beninissä syödään usein tomaattikastiketta. Sen nimi on sitä kysyttäessä ”kastike”. Tarkemmin selviteltyä sen nimi on minan kielestä käännettynä ”kevyt kastike” syystä, että tätä kastiketta tarkoittava sana sisältää sanat ”kastike” ja ”vesi”. Tomaattia tai sipulia ei mainita. Sen sijaan maapähkinä tai vihannes mainitaan kyllä niistä tehtyjen kastikkeiden nimissä. Ne ovat työläämpiä valmistaa, niille on oma erittelevämpi nimi.

Kieli tietenkin myös muuttuu koko ajan ja on erilainen eri ihmisten suussa. En usko, että kaikki beniniläiset olisivat samaa mieltä kuin se yksi, joka tuumasi tomaatista, sipulista ja salaatinlehdistä tehdystä ruokalajista, joka oli suomalaisen mielestä salaatti: ”Eihän tuo ole salaatti, tuo on kastike. Salaattiin kuuluu aivan eri ainesosat.” Ja luetteli sitten pitkän litanian, johon kuuluivat muiden muassa pasta, perunat ja majoneesi.

Abstraktimmista asioista puheen ollen suomalainen yritti hoputtaa ja opettaa beniniläistä sanomalla: ”Aika on rahaa.” Onkohan? Beniniläinen vastaus kuului topakasti: ”Ei. Aika on aikaa.” Näkökulmakysymys. Suomen aika ei odota, ihminen yrittää kiirehtiä pysäkkeen sen mukana. Beninissä aika odottaa ihmistä.

Kirjoittaja on suomentaja, joka vieraili Villa Karossa syksyllä 2014.

Husigan siskoa Fiomagnania häiritsee hänen kuolleen isotätinsä henki. Nyt hän on jo suorittanut tarvittavan seremonian. Valokuvatyöpajan satoa Agbanakinin kylästä, Togosta (2014), ks. sivu 9.

Tanja Seppänen

Yhteisöllistä ja yksilöllistä pukeutumista

Beninissä kiinnitin heti ensimmäisenä huomiota ihmisten vaatetukseen. Vieraillessani torilla Togon pääkaupungissa Loméssa en tainnut nähdä yhtäkään tavallista vaatekauppaa, mutta kangaskauppoja oli vierekkäin kymmeniä. Siinä missä meillä päin ostetaan usein massatuotetut paidat päälle halpavaateketjuista, togolaiset ja beniniläiset ostavat ensin kankaan torilta ja teettävät siitä itselle vaatteen räätälillä.

Toki Beninistä tai Togosta ostettu kangas voi olla teetetty Aasiassakin. Länsi-Afrikan maista se on mitä todennäköisimmin valmistettu Ghanassa. Kankaan valmistusmaasta riippumatta paikallisten käyttämissä tekstiileissä esiintyvät kuviot ja symbolit ovat kuitenkin länsiafrikkalaisille tuttuja.

Beninissä miehet pukeutuvat usein suoriin housuihin ja paitoihin, jotka on valmistettu samasta kankaasta. Heidän yllään näkee myös länsimaalaista t-paita ja farkut -tyyliä tai mekkomaista asustetta. Naiset pukeutuvat yleisimmin afrikkalaisista tekstiileistä tehtyi-

hin kietaisutyylisiin mekkoihin tai paita- ja hameyhdistelmiin. Myös batiikkivärjätyt vaatteet ovat yleisiä. Itse en tainnut juuri nähdä samankuvioista vaatetta paikallisten yllä, sillä kuosien kirjo oli niin suuri.

Poikkeuksena ovat erilaiset juhlat, kuten grandpolaisten Nonvitcha, jonka aikana melkein koko kylä vierailijoihin pukeutuu samasta kankaasta valmistettuun asusteeseen kerran vuodessa helluntaisin. Samankaltaisuudesta huolimatta persoonallinen tyyli saa silti näkyä. Erilaiset kaula-aukot tai muut yksityiskohdat saavat vaatteen näyttämään erilaiselta kuin naapurilla.

Värien kirjoa hautajaisissa

Muutama viikko Villa Karoon stipendiaatiksi saapumisen jälkeen saimme kutsun hautajaisiin. Suomalaisena kutsu tuntemattoman ihmisen hautajaisiin herätti ensin ihmetystä, mutta viimeistään juhlassa ymmärsin, mistä oli kyse. Kyseessä oli vanhuuteen kuollut ihminen ja siten kuolema oli luonnollisempi

asia. Samalla hautajaiset toimivat kylä- ja sukujuhla-
na. Vierailin hautajaisissa Togon puolella Agbanaki-
nin kylässä. Ylleni puin tietysti afrikkalaisesta värik-
käästä tekstiilistä räätätilillä valmistetun mekon.

Vaikka hautajaisjuhlat olivat levittäytyneet koko
kylään, pystyi kankaista päättelemään, kuka on
todennäköisesti kenellekin sukua (itseäni lukuun ot-
tamatta). Siinä missä meillä päin istumajärjestykses-

tä voi häissä ja hautajaisissa usein päätellä, kuka on
kenenkin sisar tai äiti, tšekäläiset merkkäavat sukulai-
suutensa ja statuksensa samasta kuviosta valmistetulla
asulla. Myös tanssijat hautajaisissa olivat pukeutuneet
samanlaisiin värikkäisiin asusteisiin. Täytyy myöntää,
että koskaan aiemmin en ole viihtynyt hautajaisissa
näin hyvin.

*Kirjoittaja on runoilija ja toimittaja, joka vietti syys-lo-
kakuussa viisi viikkoa Villa Karossa.*

Wilhelm Kvist

Ett av den västafrikanska musikens ansikten

”Man kan inte bara stanna hemma, man måste också
söka sig bort för att upptäcka och lära sig nytt.” Det
säger beninska musikern **Noël Saïzonou**. Hans
efternamn betyder ”gå ut”, men kunde han någonsin
ana att han skulle göra karriär i Finland?

Första gången jag träffar Noël Saïzonou sker det i hans
butik längs huvudstråket i den lilla byn Grand-Popo i
Benin i Västafrika. Klockan är halv åtta på kvällen den
här dagen i april och mörkret har redan lagt sig som
ett tjockt täcke över byn. Stjärnhimlen är klar men ser
helt annorlunda ut – vi är ju bara fem grader norr om
ekvatorn.

Det som är klart är att så gott som alla musiker som
besökt Benin, eller åtminstone Grand-Popo, har bildat
sig en relation till Noël och den som inte har lärt känna
honom har gått miste om mycket. Är Noël den första
man möter eller är det något speciellt med honom?

Något av det bästa med Saïzonou är hans förmåga
att analysera, verbalisera och öppna upp sin egen
musikkultur. Det är Noël som dansar och berättar
om den beninska musiktraditionen i **Osmo-Tapio
Räihäläs** dokumentär om RSO:s besök i Grand-Popo
2009, som visades på tv i våras. I den, och i många
andra sammanhang, kan man säga att Noël har gett
den beninska musiktraditionen ett ansikte. Saïzonou
påminner om vad Benin är känt för – inte bara för

sin voodoo-religion, utan också som ett fredligt och
demokratiskt land i Västafrika, ett land med världens
bästa ananaser, landet där slavhandeln startade och
därifrån salsarytmerna härstammar, även om man i
Benin talar om salsan som agosa.

Helsinki-Cotonou Ensemble

Mötet med dansaren och koreografen **Tiina Lindfors**
kom att bli ett av Saïzonous två avgörande möten på
2000-talet. Det andra avgörande mötet för Noël kom
att bli mötet med gitarristen **Janne Halonen**. Halonen
hade själv besökt Benin första gången 2009, men kom
tillbaka våren 2012 med trummisen **Juha Räsänen**
och basisten **Sampo Riskilä**. Halonen har i en lång
artikel på nätet redogjort för de utmaningar som han
stötte på, när han försökte spela musik i ett land där
man inte ens kan lita på strömtillförseln. Inspelningen
lyckades ändå och snart bildades Helsinki-Cotonou
Ensemble, som i första hand varit Halonens projekt
men där Saïzonou varit en minst lika viktig gestalt.

För Noël är det svårt att ännu säga något konkluderande
om Helsinki-Cotonou Ensemble för snöbollen är
alltjämt i rullning och projektet bara växer. Sommaren
2013 åkte bandet på en omfattande turné i Finland
och i fjol höstas släpptes debutskivan *Beaucoup de
Piment*. I somras turnerade bandet både i Finland och
på andra håll i Europa och andra skiva *Fire, Sweat &*

Alpha Agbodjakin (vas.), Reetta Lukka, Dick Agbodjakin ja Donald Agbodjakin
matkalla hautajaisiin Agbanakinin kylään. Kuva: Tanja Seppänen (2014)

Kuva: Wilhelm Kvist (2014)

Pastis publicerade i november 2014. Klart att Saïzonou just nu satsar allt som krävs på projektet.

Noël Saïzonou gör internationell karriär, men helt oproblematiska har hans framgångar inte varit på hemmaplan. Kvar i Grand-Popo finns många andra som alltjämt drömmer om ett bättre liv – i Europa. Också Noël behöver sina fixare som sköter om alla praktiska angelägenheter kring spelningarna.

I en ålder av 36 år kan man säga att Noël har upplevt en hel del och förhoppningsvis har en hel del framför sig. Var är hans livsråd?

”Lev bara och gör allt du kan. Titta inte bakåt! När det är dags att bli gammal är det bara att bli gammal.”

Wilhelm Kvist (wilhelm.kvist@hbl.fi) är en journalist som besökte Villa Karo i våren 2014.

Artikeln är ett utdrag ur en intervju med Saïzonou som publicerades i Hufvudstadsbladet 5.11.2014. Hela artikeln kan läsas på:

<http://hbl.fi/kultur/2014-11-05/678121/ett-av-den-vastafrikanska-musikens-ansikten>

Matti-Juhani Karila

Monsieur ”Pas de Musique” – Mikko Heiniö

Musiikin värit

Raportissaan vuoden 2006 residenssimatkastaan Grand-Popoon Mikko Heiniö kertoo, että sai lisänimen ’Monsieur Pas de Musique’ pyytäessään paikallisissa ravintolassa ja kuppiloissa hiljentämään ylitsepursuaavaa musiikkia. Kunnianimeä Mikko kantoi ja kantaa ylpäänä.

Istutaan Mikon kanssa syksyn ikävintä räntäkurapäivää Helsingin Punavuoressa. Turussa Mikko on juossut 18 kilometrin aamulenkkinsä päivän avauksena ennen bussimatkaa Helsinkiin.

Matti-Juhani Karila: Jean Sibelius sanoi nähneensä sävelet väreinä. HS kertoo tästä päivästä (6.11.2014) pääkaupunkiseudulla: ”Päivällä sataa vettä tai räntää. Lämpötila on plussan puolella. Itätuuli on ajoittain navakkaa.” Minkä värisen teoksen säveltäisit tästä päivästä?

Mikko Heiniö: Jättäisin säveltämättä. En voi säveltää jotain asiantilaa sinänsä vaan sen minussa synnyttämän kokemuksen ja merkityksen, eikä räntäkelin kokemus imponoi. Sibeliuksen värihavainnossa saattoi olla kyse synesthesiasta eli joillakin ihmisillä esiintyvistä neurologisista aistien sekoittumisesta. Hän kertoi yhdistäneensä lapsena tiettyjä säveliä matonkuteiden väriihin. Minäkin liitän tiettyjä värejä tiettyihin sävellajeihin (toisin sanoen eri tasoilla oleviin duureihin ja molleihin), mutta sävellajeja ei nykymusiikissa enää juurikaan käytetä. Toki haen sopivia valöörejä, eritoten vokaalimusiikissa, jos tekstissä esiintyy esimerkiksi ”suuri valo ympäröi”, ”tänne missä soi yö”, ”kuun valon taittuessa”, ”hämärä” ja niin edelleen. (Kaikki esimerkit laulusarjastani *Syyskesän laulu* Lassi Nummen tekstiin.)

Musiikin valöörit riippuvat basso- ja diskanttirekisterin vaihteluista, soitinvalinnoista sekä harmonia- ja kudorakenteista. Näihin viitaten on luontevaa puhua musiikin ”kirkkaudesta” ja ”tummuudesta”. Puhe ”värikkyydestä” ja ”sointiväreistä” on jo täysin metaforista. Jos sanot jotain musiikkia ”kirkkaaksi”, kaikki ymmärtävät, mutta jos sanot sitä ”punaiseksi”, et ehkä tule ymmärretyksi – tai sitten sinun luullaan tarkoittavan poliittista viestiä. Tässä se pointti onkin: ei voi säveltää punaista väriä sinänsä mutta tavallaan kyllä sen, mitä punainen väri kulttuurisena ja psyykkisenä kokemuksena milloinkin *edustaa*. Uusimmassa teoksessani *Ilta* (kamarikuorolle, klarinetille ja sellolle), jonka Key Ensemble ja Tanssiteatteri ERI esittävät ensi syksynä, olen kyllä kuvittanut iltaruskon erilaisia sävyjä – tai pikemminkin juuri ylipäättään illan erilaisia symbolisia merkityksiä. Runot, kuudella eri kielellä, ovat vanhoja, mutta niiden merkitys aina ajankohtainen: jokaisella elämällä ja jokaisella aikakaudella on iltansa.

Puhun usein valosta, joka on tietenkin yksi Afrikankin magneeteista. Ja siteeraan usein Aarre Merikantoa. Kysyttäessä onko musiikki tärkeintä elämässä, hän vastasi: ”Ei. Tärkeintä on valo, sitten tulee nainen ja sitten ehkä musiikki.”

Miksi? Mitä? Miten?

MJK: Georges Braque (1882–1963) sanoi aikanaan, että maalaus on olemassa kankaalla jo ennen kuin taiteilija ryhtyy työhönsä. Taiteilija työllään vain pyyhkii pölyt pois ja paljastaa piilossa olleen maalauksen. Toimiiko Braquen teoria sävellystyössä?

MH: On niitä säveltäjiäkin, jotka pitävät itseään pikemmin kättilöinä kuin synnyttäjinä, mutta minusta (anteeksi tieteellinen koulutukseni) se on silkkaa mystifiointia. Kun itse aloitan uuden työn, on minun ratkaistava kolme tärkeää kysymystä. 1) Miksi minä tämän teen? 2) Mitä minä teen? 3) Miten minä tämän teen?

Kuva: Elke Albrecht (2014)

Vastaus miksi-kysymykseen näyttää helpolta: sävellän koska tällainen teos on tilattu ja koska ylipäätään haluan säveltää. Mutta pohjimmiltaan miksi-kysymys on rankin: tarvitaanko tällaista teosta *oikeasti*? Ei auta kuin yrittää tehdä yksilöllinen teos, jollaista ei ole olemassa ennen kuin minä sen teen. Mitä-kysymys viittaa kokonaisvisioon siitä, minkä luonteista teosta olen tekemässä. Mitä-kysymystä helpottaa, jos teoksessa on teksti. Teoksessa *Ilta* vastasin mitä-kysymykseen siinä vaiheessa, kun lopulta löysin sopivat 11 runoa ja järjestin ne dramaturgiseksi kokonaisuudeksi. Tämä vei paljon aikaa ja oli tavallaan jo osa sävellystyötä. Sitten jää jäljelle tuo miten-kysymys. Mutta se kyllä yleensä aina ratkeaa sävellystekniikalla, kokemuksella ja kärsivällisyydellä.

MJK: Olenko oikeassa, kun väitän, että aikojen alussa maailman ensimmäisen, Afrikan mantereella kehittyneen ihmisen käytössä ei ollut musiikkia vaan

eri tavoin tuotetut äänet olivat kommunikaatiota, alkuaikojen e-maileja, facebookia? Ne olivat viestintää vaarasta, riistasta, reviirimerkintöjä? Tämä kaikki kehittyi musiikiksi vasta myöhemmin?

MH: Kommunikaatiota kyllä muttei välttämättä telekommunikaatiota. Käsittääkseni ensimmäisten ihmisten tuottamalla äänillä ja rytmeillä vahvistettiin sosiaalista yhdessäoloa, eräänlaista me-henkeä. Koska musiikki liittyi – kuten edelleenkin paljolti Afrikassa – kaikkeen toimintaan ja kaikki sitä harjoittivat, niin sellaista musiikin käsitettä, joka erotti musisoinnin omaksi alueekseen, ei pitkiin aikoihin syntynyt. Kreikan kielessä *musike tekhne* tarkoittaa muusain taidetta eli kreikkalaisen mytologian mukaan taiteiden ja tieteiden jumalattarille luotuja lauluja ja tanssia. Nykyinen musiikki-sana on Afrikassakin tuontitavaraa, enkä tiedä, onko afrikkalaisissa kielissä vastaavaa, kattavaa *yleiskäsitettä* vai onko lähinnä

vain erilaisiin musiikkityyleihin viittaavia termejä. Joissakin kielissä on lukemattomia sanoja esimerkiksi erivärisille hevosille mutta ei yleistä, kaikkia hevosia tarkoittavaa sanaa.

Hiljaisuuden kuuntelemisen taito

MJK: Sanoit Suomen Kuvalehdessä 2006, että kun jätit Turun yliopiston musiikkitieteen professorin viran, sinulle jäi aikaa kuunnella itseäsi. Olet luopunut monista muistakin tehtävistäsi, paitsi maratoneista. Mitä on tullut tilalle? Sanoit että viihdemusiikin säveltäjät kilpailevat ulkomaisten kollegojensa, taidemusiikin säveltäjät, kuten sinä, taas Beethovenin ja muiden ammuin kuolleiden kollegojen kanssa. Millaista Mikko Heiniötä kuuntelet marraskuussa 2014?

MH: Nyt olen joka katsannossa eläkkeellä, sillä taakse ovat jääneet myös monikymmenvuotiset hommat Suomen Säveltäjien puheenjohtajana ja Teoston varapuheenjohtajana. Lapsenlapsista on tullut tärkeä osa elämää. Maratoneja juoksen nykyisin puolisen tusinaa vuosittain, joten kyllä aamupäivät treeneissä menevät. Tuorein saavutus on hopeamitali SM-kisoissa, omassa ikäsarjassani tietty. Sen kehtaa mainita, koska sillä ei ole mitään sosiaalista merkitystä, vain henkilökohtainen. Kyynisesti voisi sanoa, että juoksemisessa menestysten ja pettymysten suhde on ollut parempi kuin säveltämisessä.

Mikään taidemuoto ei ole yhtä museaalinen (vähintään satavuotiaaseen ohjelmistoon jumittunut) kuin klassinen musiikki. Siksi erityisesti ne nykysäveltäjät, jotka ovat kirjoittaneet paljon sinfoniaorkesterille, häviävät aina Beethovenille ja kumppaneille. Teoksia kyllä tilataan silloin tällöin, mutta niillä on monasti vain kolme esitystä: ensimmäinen, viimeinen ja ainoa. Nuotteja kirjoittavat säveltäjät ovat täysin riippuvaisia esittävästä muusikoista – mutta ei päinvastoin, sillä nämä voivat pitäytyä klassikoihin. Ilahduttava poikkeus on kuoromaailma, sillä se ei tule toimeen ilman oman aikamme sävellyksiä. Sen jälkeen, kun *Ilta* syyskuussa valmistui, olen kuunnellut lähinnä

hiljaisuutta. Uusia teoksia syntyy varmaan vielä sitä mukaan kun joku niitä haluaa. Mutta se joku ei ole pöytälaatikko. Musiikki on kuitenkin ihmisen viestiä toisille ihmisille.

Kirjoittaja on Villa Karon ystävät ry:n hallituksen jäsen.

Mikko Heiniö (s. 1948)

Opinnot: sävellysofintoja Länsi-Berliinissä (Hochschule der Künste 1975–77); sävellysdiplomi (Sibelius-Akatemia 1977); filosofian tohtori (Helsingin yliopisto 1984)

Työtehtävät: Helsingin yliopiston musiikkitieteen assistentti 1977–84; Turun yliopiston musiikkitieteen professori 1985–2005; vapaa säveltäjä 2005–

Sävellystuotanto: yli 90 teosta, mm. oopperat *Riddaren och draken* (Turun tuomiokirkko 2000), *Käärmeen hetki* (Suomen Kansallisooppera 2006) ja *Eerik XIV* (Turku 2011), 2 sinfoniaa, 9 pianokonserttoa, lukuisia kamar- ja vokaalimusiikkiteoksia

Julkaisuja: *Suomen musiikin historia IV: Aikamme musiikki* (1995) ja 11 muuta kirjaa, n. 200 tieteellistä artikkelia

Tytti Oittinen

Viiden vuoden urakka, kolme reissua, kolme kirjaa - rakkaudentunnustus Afrikalle

Kirja-arvio: Juha Vakkuri, *Afrikan poikki* (Like 2011), *Afrikan ympäri* (Like 2012), *Afrikan sydämeen* (Like 2014).

Mahtaakohan Suomessa olla montakaan ihmistä, joka olisi perehtynyt Saharan eteläpuolisen Afrikan menneisyyteen, siirtomaan- ja lähihistoriaan sekä nykypäivään yhtä perusteellisesti ja monipuolisesti kuin **Juha Vakkuri**? Yli 40 vuoden ajan hän on kiertänyt, kulkenut ja tutkinut afrikkalaisia kulttuureita, historiaa – muun muassa maanosan muinaisia kuningaskuntia – ja nykypäivää, penkonut arkistoja ja museoita, työskennellyt ja elänyt Beninissä pitkiä aikoja, löytänyt sieltä toisen kotimaansa ja kirjoittanut sekä Afrikkaa käsitteleviä tietoteoksia että fiktiota, runoja ja romaaneja, ja tehnyt nyt viimeisten viiden vuoden aikana hullunrohkean upean urakan: reissannut tuota valtavaa maanosaa ympäri, pitkin ja poikin tavallisten afrikkalaisten tavoin, ja kirjoittanut reissukokemuksensa kolmeksi kirjaksi. ”Afrikalla on keinonsa iskeytyä eurooppalaisen ihon alle,” tunnustaa Vakkuri. Niinpä.

Tammikuussa 2009 **Barack Obaman** virkaanastujaisien aiheuttaman globaalinnostuksen aikaan Vakkuri lähti reissulle Saharan eteläpuolelta pitkin lännestä itään, mantereiden leivimältä kohdalta. Matkan kokemuksista syntynyt ja vuonna 2011 ilmestynyt teos *Afrikan poikki* oli menestys ja sai jatkoa. Arabikevään 2011 edetessä Pohjois-Afrikan maissa Vakkuri kiersi Afrikan läntisiä rannikkovaltioita Mauritaniasta kohti Etelä-Afrikkaa ja sieltä itärannikkoa pitkin aina Etiopiaan ja Djiboutiin. *Afrikan ympäri* ilmestyi vuonna 2012.

Ei kahta ilman kolmatta, reissujalka vipatti edelleen. Lähtöpäiväntasaajan molemmiin puolin sijaitseviin Afrikan sisämaan kriisivaltioihin – Eritrea, Kenia, Etelä-Sudan, Uganda, Burundi, Ruanda, Brazzavillen Kongo, Keski-Afrikan tasavalta – tapahtui syksyllä 2013. Nyt matka kulki itäiseltä rannikolta kohti länttä. Trilogian viimeinen osa *Afrikan sydämeen* ilmestyi alkusyksyllä 2014.

Kirjasarja on huikea tietopaketti Saharan eteläpuolisen Afrikan maiden menneisyydestä ja nykypäivästä erityisesti viimeisten 130-150 vuoden ajalta. Euroopan suurvallat sopivat vuonna 1884 Berliinissä pelisäännöistä ja menettelytavoista, joilla ne kaappasivat Afrikan maat siirtomaikseen ja niiden suunnattomat luonnonrikkaukset omaan käyttöönsä. Ensimmäisen ja toisen maailmansodan jälkeen jakoa tietysti uusitiin voittajavaltiojen hyväksi. 1950- ja 1960-luvulla Afrikan maiden itsenäistymishankkeet pääsivät vauhtiin. Supervaltojen välisen kylmän sodan myötä myös Afrikan valtiot valitsivat tai pakotettiin valitsemaan puolensa. Entisten isäntämaiden taloudellinen hyötyminen jatkui vain hiukan epäsuoremmin eli itsenäistyneiden maiden johtajia ja eliittiä hyväksi käyttäen.

Vaikka Vakkuri kuvaa sekä näitä prosesseja että valkoisten siirtomaaisäntien julmuuksia ja ahneutta, hän muistuttaa jo trilogiansa ensimmäisessä osassa,

että nykyisen nuoren ja hyvin koulutetun sukupolven mielestä on turha enää syyttää yksinomaan valkoista miestä ja kolonialismia. ”Afrikan maat ovat olleet itsenäisiä jo liki puolen vuosisadan ajan. Todellisempi syyllinen Afrikan ongelmiin on heidän mielestään maanosan laiska, korruptoitunut yläluokka, joka pitää kynsin hampain kiinni asemastaan, etuoikeuksistaan ja saavuttamistaan eduista.”

”Afrikkalaiset presidentit eivät siedä oppositiota eivätkä vastustajia”, Vakkuri kirjoittaa ja käy matkareittinsä maiden osalta läpi, millaisin keinoin nämä herrat ovat päässeet valtaan, pysyneet vallassa ja kahmineet itselleen ja lähipiirilleen rikkauksia ja etuja. Mukana esimerkiksi ”Kongon rikkauksien ryöstämisessä ja kriisien syventämisessä ovat olleet myös Yhdysvallat, Eurooppa ja Kongon afrikkalaiset naapurimaat sekä yksittäiset afrikkalaiset poliitikot, jotka perivät eurooppalaisilta vallankäyttäjiltä näiden huonoimmat luonteenominaisuudet.” Afrikan valtioiden nykyisistä vastakkainasetteluista (kristityt vs. muslimit) ei Vakkurin mukaan pitäisi puhua niinkään uskonsotina vaan sotana siitä kuka saa vallan ja sen kautta oikeuden alueen valtaviin öljytuloihin ja Afrikan muihin luonnonrikkauksiin, kultaan ja timantteihin, harvinaisiin mineraaleihin ja niin edelleen.

Mutta yhtä lailla Vakkuri käy läpi toisenlaiset panafrikkalaiset johtajat ja antaa tunnustuksen näistä rehellisimmille ja vilpittömimmille, vapaustaistelijoilta ja niille, jotka ovat joutuneet ja joutuvat siivoamaan diktaattorien ja oligarkkien jälkiä.

Tämä kirjasarja on siis paljon enemmän kuin sarja muistiinpanoja erään ”kultaisen iän kerholaisen” pikanteilta köyhäilyreissuilta. Itseään ja matkan hankaluuksia vähättelevä ”koleerinen vanhus” reissaa tavallisten ihmisten tavoin täpötäysissä paikallisbusseissa, kuorma-autojen lavalla, mopo- ja puskatakseissa, välillä jalan. Hän yöpyy hotelleissa, joissa joskus toimii pelkästään WC, joskus myös suihku, joskus ei kumpikaan ja joiden ohuiden seinien läpi hän kuulee monenlaisia elämän ääniä naapurihuoneista. Tarpeen tullen hän pystyttää teltan

tai nukkuu taivasalla makuupussiin kääriytyneenä.

Reissumies tarkkailee ja kuvailee kanssamatkustajiin, maisemia, matkustus- ja majoitusoloja, helppoja ja hankalia rajanylitysmuodollisuuksia, kaikenlaisia arkikommelluksia sekä jutustelee ihmisten kanssa, pistäytyy teatteri- ja tanssiesityksissä, taidenäyttelyissä, museoissa, lukee paikallisia sanomalehtiä, katselee televisiosta uutisia, jalkapalloa, saippuasarjojakin. Historiallisiin katsauksiin ja matkan arkisiin tapahtumiin risteytyvät uutiset niin kotimaasta kuin maailmalta. Vakkuri vertailee länsimaiden, Euroopan ja Suomen historian tapahtumia Afrikan maiden nykypäivään, referoi hulluimpia uniaan, analysoi jumalasuhdettaan ja eksyy usein aiheesta, kuten on jo ensimmäisen matkakirjansa motossa – vanhaherra Herodotosta lainaten – luvannut: ”Minun ei tarvitse pyytää anteeksi, jos eksyn pois asiasta. Teen niin koko ajan.”

Muutaman kerran pinna kiristyy, vaikka yleensä ”vanhan liiton miehen” perusasenteena on huumorintaju, uteliaisuus ja luottamus siihen, että joka ongelmatilanteessa löytyisi ”järkeviä ja älykkäitä afrikkalaisia, jotka saavat asiat ratkeamaan oikealla tavalla”. Varsin usein niin tapahtuukin, ja odottaessaan Kongojoen rannalla turhaan pääsyä ns. Brazzavillen Kongosta isompaan ns. Kinshasan Kongoon, valistunut matkaoppaamme kysyy itseltään: ”Miksi ihmeessä rakastan Afrikkaa? --- Mikä minut vetää tänne kerran toisensa jälkeen?”, ja intoutuu pitkään rakkaudentunnustukseen tuolle toivon ja epätoivon maanosalle: ”Keskeneräisyys. Epätäydellisyys, sen hyväksyminen, jopa arvostaminen. --- Vähemmälläkin tulee toimeen. Ei minulle kaikkea, ei heti, eikä välttämättä koskaan. --- Afrikan inhimillisyys, ihmisyyden. Vanhat naiset, ryppyisten kasvojen viisaus, taju siitä mikä on tärkeää, mikä taas pelkkää pintavaahtoa. --” Lukekaa itse, kiitollisena siitä, että hullu reissumies testasi rohkeuttaan ja teki nämä matkat. Ja me pääsimme lukijoina mukaan. Olisiko joku meistä ikinä pystynyt tai uskaltanut?

Kirjoittaja on teatterialan monitoimimainen, joka luki Juha Vakkurin matkakirjoja muun muassa residenssissä Grand-Popossa keväällä 2013.

Numeron kirjoittajat / författare

Kwassi Akpladokou, Villa Karon johtaja Grand-Popossa
Victor Amoussou, kuvataiteilija
Julia Autio, museologian opiskelija
Emmi Holm, CIMO-harjoittelija Villa Karossa syksyllä 2014
Jaana Kapari-Jatta, suomentaja
Matti-Juhani Karila, toimittaja
Wilhelm Kvist, toimittaja
Anniina Mustalahti, toimittaja
Tytti Oittinen, FL, teatteriohjaaja ja -tutkija
Linnea Olamo, toiminnanjohtaja
Veera Pitkänen, kuvajournalisti, kulttuurintutkija
Tanja Seppänen, toimittaja

Toimituskunta / redaktion:

Anna Ovaska, päätoimittaja
Julia Autio
Taru Itälinna
Matti-Juhani Karila
Niina Lääperi
Linnea Olamo
Maikki Salmivaara

Villa Karon ystävät Ry / Villa Karos vänner Rf

Annankatu / Annegatan 31-33 E 67
00100 Helsinki / Helsingfors
09-2783 898 / toimisto@villakaro.org
www.villakaro.org

Toiminnanjohtaja / verksamhetsledare:
Linnea Olamo (linnea.olamo@villakaro.org)

Hallitus / styrelse:

Maria Björnberg-Enckell (maria.bjornberg@dlc.fi)
Haubeto Douhevyx (dhaubeto@yahoo.fr)
Matti-Juhani Karila (matti-juhani.karila@luukku.com)
Jouko Koskinen (jouko.koskinen@heureka.fi)
Kirsti Lintonen (kirsti.lintonen@hotmail.com)
Maria Romantschuk (maria@romantschuk.fi)
Katariina Timonen (katariina.timonen@gmail.com)
Juha Vakkuri (juha.vakkuri@gmail.com)

Tukitili / Stödkonto

Nordea IBAN FI20 1019 3000 2095 78
Jäsenmaksu / medlemsavgift 170 euroa/euro vuosi/år
Stipendiaattien jäsenmaksu / medlemsavgift för stipendiater
20 euroa/euro vuosi/år

Painopaikka Unigrafia Oy
ISSN 2341-5509